

UZASADNIENIE

Projekt *ustawy o obronie Ojczyzny* zakłada dokonanie skodyfikowania, znajdujących się dotychczas w różnych ustawach przepisów prawa wojskowego.

Podkreślenia wymaga, że obecnie obowiązująca *ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 2021 r. poz. 372), normująca problematykę obowiązku obrony zawiera archaiczne i nieprzystające do obecnych potrzeb Sił Zbrojnych regulacje była wielokrotnie nowelizowana. W związku z powyższym podjęta została inicjatywa dotycząca stworzenia nowej regulacji, która wychodzi naprzeciw wyzwaniom współczesnego świata, i która swym zakresem obejmuje szeroko rozumiane kwestie związane z obronnością, w tym również przepisy dotyczące służby wojskowej.

W projektowanej ustawie unormowana została problematyka realizowania obowiązku obrony Ojczyzny, która wprost wywodzi się z przepisu art. 85 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustanawiającego zasadę powszechności tego obowiązku. Przepis ten ustanawia obywatelski obowiązek obrony Ojczyzny, który jest nie tylko obowiązkiem o charakterze prawnym, ale również moralnym i patriotycznym. Obrona Ojczyzny jest również przejawem realizacji obowiązków, ujętych w art. 82 Konstytucji, tj. obowiązku wierności Rzeczypospolitej Polskiej oraz troski o dobro wspólne.

Przedmiotowy projekt ustawy wpisuje się w przyjętą w Ministerstwie Obrony Narodowej koncepcję kodyfikacji przepisów dotyczących obronności kraju oraz służby wojskowej sensu largo.

Projekt ustawy zawiera regulacje dotyczące:

- w odniesieniu do obowiązku obrony – kwestii związanych z prowadzeniem procesu rejestracji i kwalifikacji wojskowej, przebiegiem procesu rekrutacji do służby wojskowej, a także dotyczące powinności obywateli i innych podmiotów prawa niezwiązanych wprost ze służbą wojskową, a odnoszące się do różnych rodzajów obowiązku obrony Ojczyzny np. służba w jednostkach zmilitaryzowanych; projekt reguluje także kwestie związane z organizacją i składem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (dalej „Siły Zbrojne”) oraz organy właściwe w sprawach obrony państwa i ich zadania,
- w odniesieniu do służby wojskowej – wszelkich kwestii związanych z szeroko rozumianą służbą wojskową, w tym zasad powoływania do służby, jej przebiegu i zasad zwalniania ze służby, zasad otrzymywania przez żołnierzy uposażenia i innych świadczeń, ich uprawnienia i obowiązki służbowe, zakres odpowiedzialności majątkowej, zasad i sposobu wyróżniania żołnierzy oraz ponoszenia przez nich odpowiedzialności

dyscyplinarnej, atakże zakres świadczeń odszkodowawczych pozostających w związku ze służbą wojskową;

- programowania i finansowania Sił Zbrojnych, zawarte do tej pory w ustawie z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1453 i 2020);
- realizacji przez przedsiębiorców zadań na rzecz Sił Zbrojnych.

Projekt *ustawy o obronie Ojczyzny*, zwany dalej „projektem”, określa:

- 1) zakres przedmiotowy i podmiotowy obowiązku obrony Ojczyzny;
- 2) rodzaje i skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich zadania;
- 3) sposób prowadzenia rejestracji i kwalifikacji wojskowej oraz ewidencji wojskowej;
- 4) sposób prowadzenia rekrutacji do służby wojskowej;
- 5) zasady kształcenia kandydatów do służby wojskowej;
- 6) zasady współpracy z organizacjami proobronnymi;
- 7) rodzaje służby wojskowej;
- 8) zasady powoływania do służby wojskowej, jej przebieg i zasady zwalniania z tej służby;
- 9) zasady otrzymywania uposażenia i innych świadczeń przez żołnierzy;
- 10) uprawnienia i obowiązki służbowe żołnierzy oraz zakres ich odpowiedzialności majątkowej;
- 11) zasady i sposób wyróżniania żołnierzy oraz ponoszenia przez nich odpowiedzialności dyscyplinarnej;
- 12) zakres świadczeń odszkodowawczych pozostających w związku ze służbą wojskową;
- 13) zasady pełnienia służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji, stanu wojennego i w czasie wojny;
- 14) zasady pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych;
- 15) inne niż służba wojskowa formy spełniania obowiązku obrony Ojczyzny;
- 16) zasady ochrony obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa;
- 17) zasady udzielania zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej;
- 18) zakres świadczeń na rzecz obrony;
- 19) organy właściwe w sprawach obrony państwa i ich zadania;
- 20) zasady programowania i finansowania rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 21) sposób ustalania jednostek organizacyjnych przewidzianych do militaryzacji oraz właściwość organów w tym zakresie;
- 22) zasady realizacji przez przedsiębiorców zadań na rzecz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Przyjęcie w projekcie powyższego zakresu regulacji oznacza zarazem uwzględnienie w nim spraw regulowanych obecnie w kilku ustawach, które z tego względu zostaną uchylone. Są to następujące akty:

- 1) ustawa z dnia 21 kwietnia 1966 r. o ustanowieniu Medalu „Za udział w walkach o Berlin” i Medalu „Za zasługi dla obronności kraju” (Dz. U. z 2019 r. poz. 425);
- 2) ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 372);
- 3) ustawa z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy niezawodowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2146);
- 4) ustawa z dnia 30 lipca 1992 r. o ustanowieniu Święta Wojska Polskiego (Dz. U. poz. 303);
- 5) ustawa z dnia 3 października 1992 r. o przysiędze wojskowej (Dz. U. poz. 386);
- 6) ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o ustanowieniu Medalu „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny” (Dz. U. z 1996 r. poz. 140);
- 7) ustawa z dnia 3 września 1999 r. o ustanowieniu Medalu Wojska Polskiego (Dz. U. poz. 936);
- 8) ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy (Dz. U. z 2018 r. poz. 85);
- 9) ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1453 i 2020);
- 10) ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz. U. z 2017 r. poz. 1950);
- 11) ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1131);
- 12) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 885);
- 13) ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (Dz. U. z 2020 r. poz. 1669).
- 14) ustawa z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1508).

Przepisy ogólne, Siły Zbrojne, organy Obrony Narodowej

W przepisach ogólnych projektu zawarto słowniczek, w którym zdefiniowano kilka instytucji występujących co prawda w aktualnych warunkach prawnych, np. czas wojny, kwalifikacja wojskowa, militaryzacja czy mobilizacja, jednakże nie doczekały się one do

chwili obecnej zdefiniowania. Zaproponowana zmiana ma więc na celu ujednoczenie stosowanej w tej dziedzinie terminologii tak, aby w sposób niebudzący wątpliwości mogła być przez wszystkich rozumiana jednakowo.

Projekt ustawy zakłada, że podstawowym sposobem spełniania obowiązku obrony ojczyzny jest pełnienie służby wojskowej. Dlatego też spełnienie obowiązku służby wojskowej ma pierwszeństwo przed innymi rodzajami obowiązku obrony Ojczyzny, określonymi w projekcie.

W projekcie umieszczone zostały również przepisy w zakresie składu Sił Zbrojnych oraz ich zadań, przy czym zasadniczą zmianą jest utworzenie Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni, które będą podlegały Dowódcy Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni, a do ich zadań będzie należeć w szczególności:

- 1) realizacja programów rozwoju Sił Zbrojnych;
- 2) programowanie, planowanie, organizowanie, prowadzenie oraz nadzorowanie prowadzenia szkoleń będących we właściwości Dowódcy Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni na rzecz podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych, komórek organizacyjnych urzędu obsługującego Ministra Obrony Narodowej i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, a także instytucji, organów i podmiotów, na podstawie zawartych porozumień;
- 3) planowanie oraz organizowanie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia oraz użycia Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni;
- 4) budowa, utrzymanie oraz ochrona infrastruktury i informacji w cyberprzestrzeni;
- 5) prowadzenie działań i operacji w cyberprzestrzeni;
- 6) zapewnienie wsparcia operacji militarnych prowadzonych przez Siły Zbrojne oraz operacji w układzie sojuszniczym i koalicyjnym;
- 7) współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa;
- 8) zarządzanie i przeprowadzanie kontroli podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej.

Należy podkreślić, że z punktu widzenia interesu narodowego niezwykle istotne jest by formowane struktury Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni (dalej „WOC”) posiadały zdolności i uprawnienia do prowadzenia pełnego spektrum działań w domenie cyberprzestrzeni. Należy bowiem zaznaczyć, że realizacja działań ochronnych oraz obronnych w cyberprzestrzeni na dotychczasowych zasadach, a więc w sposób uregulowany w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o

krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (dalej „uksc”), nie gwarantuje właściwej ochrony kluczowych z punktu widzenia interesu narodowego systemów oraz ich zasobów, a także pełnej dostępności i integralności zapewnianych przez nie usług. Uksc zakłada bowiem, że elementy krajowego systemu cyberbezpieczeństwa działają jedynie w sposób reaktywny, będący odpowiedzią na wykryte zagrożenie, incydent itd., co z kolei sprawia, że działania obronne zawsze realizowane są post factum, a więc z opóźnieniem, dopiero po wykryciu wystąpienia zdarzenia niepożądanego. Należy przy tym zauważyć, że czas reakcji, a tym samym potencjalne straty przede wszystkim zależą od tego jak szybko uda się wykryć konkretny incydent, a dopiero w drugiej kolejności od kompetencji i doświadczenia zespołów realizujących zadania obronne, czy ich zdolności do realizacji konkretnych czynności.

Mając powyższe na uwadze koniecznym wydaje się zapewnienie zdolności do realizacji przez formowany specjalistyczny komponent WOC (wspólnie z elementami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa) nie tylko działań ochronnych i obronnych na dotychczasowych zasadach, czyli w formie reaktywnej. Równie ważne albo nawet ważniejsze wydaje się zapewnienie możliwości realizacji przezeń działań:

- 1) ochronnych w sposób proaktywny uwzględniający m. in. stałe rozpoznawanie motywacji, technik, narzędzi i procedur stosowanych przez potencjalnych przeciwników jak też realizację działań zaradczych, zabezpieczających kluczowe z punktu widzenia interesu narodowego systemy przed wykorzystaniem ww. technik, narzędzi i procedur przez przeciwnika,
- 2) aktywnych działań obronnych obejmujących zarówno aktywne rozpoznawanie potencjalnych zagrożeń oraz niepożądanych działań w cyberprzestrzeni jak i prowadzenie działań wyprzedzających, neutralizujących ścieżki lub wymuszających zwiększenie zaangażowania, a tym samym i kosztów po stronie przeciwnika przy jednoczesnej minimalizacji efektów jego potencjalnych działań.

Wartym przy tym podkreślenia wydaje się, że analogiczne rozwiązania funkcjonują już w wielu krajach. W dokumencie „NATO High Level Taxonomy for Cyberspace Operations” wprost wymienia się cztery podstawowe typy operacji w cyberprzestrzeni (ochronne, obronne, ofensywne i rozpoznawcze), które z jednej strony są niezbędne do zapewnienia wymaganego poziomu własnego bezpieczeństwa, z drugiej zaś umożliwiają zmniejszenie asymetrii działań w cyberprzestrzeni i osiągnięcie efektu zniechęcania przeciwnika lub jego odstraszenia. Podobne rozwiązania wdrażane są też z powodzeniem w Stanach Zjednoczonych w formie zasady obrony wyprzedzającej (defense forward).

Ponadto jedną z zasadniczych zmian, która rzutuje na przyjęte w projekcie rozwiązania jest zniesienie wojewódzkich sztabów wojskowych (WSzW) i ich szefów oraz wojskowych komend uzupełnień (WКУ) i wojskowych komendantów uzupełnień.

Zawieszenie obowiązkowych formy spełniania służby wojskowej spowodowało zmianę charakteru zadań realizowanych przez dotychczasowe terenowe organy administracji wojskowej i wymusiło potrzebę zdefiniowania ich nowej roli.

Aktualnie ich rozbudowana struktura, tj. 16 WSzW na szczeblu wojewódzkim i 86 WКУ jako jednostki podległe, związana jest głównie z realizacją zadań dotyczących zarządzania kryzysowego, mobilizacji i rezerwy, traktując marginalnie zadania dotyczące rekrutacji.

W miejsce dotychczasowych organów administracji wojskowej zakłada się powołanie jednej jednostki centralnej – Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji oraz 16 wojewódzkich – wojskowych centrów rekrutacji. Zadania nowych organów będą koncentrowały się głównie na rekrutacji i pozyskiwaniu nowych żołnierzy. Problematyka związana z zarządzaniem kryzysowym podporządkowana zostanie Wojskom Obrony Terytorialnej, natomiast kwestie dotyczące rezerwy i mobilizacji Centralnemu Wojskowemu Centrum Rekrutacji.

Rejestracja wojskowa i kwalifikacja wojskowa oraz ewidencja wojskowa

Zasadniczą zmianą w zakresie kwalifikacji wojskowej jest powierzenie zwierzchniego nadzoru nad jej przeprowadzaniem Ministrowi Obrony Narodowej, który w drodze rozporządzenia określi terminy jej ogłoszenia, czas trwania, roczniki i grupy osób podlegających obowiązkowi stawienia się do kwalifikacji. Aktualnie realizacja tego zadania należy do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Kwalifikację wojskową przeprowadza się corocznie, jednakże w uzasadnionych przypadkach kwalifikacja wojskowa może być przeprowadzana w kilku okresach danego roku kalendarzowego, co w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych jak np. epidemia spowodowana rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 jest zasadne.

Zgodnie z projektem obowiązek stawienia się do kwalifikacji, jak dotychczas, dotyczy mężczyzn, którzy ukończyli 19 lat życia. Jednakże w projekcie przyjęto rozwiązanie, zgodnie z którym w przypadku niestawienia się do kwalifikacji wojskowej we właściwym terminie lub niemożności stawienia się do niej, następuje wydłużenie terminu spełnienia tego obowiązku do ukończenia 60 lat życia. Bez zmian pozostawiono regulacje dotyczące obowiązku stawienia się do kwalifikacji wojskowej przez kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do służby wojskowej.

Czynności w ramach kwalifikacji będą realizowane jak dotychczas przez wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo upoważnionego pracownika urzędu gminy (miasta), powiatową komisję lekarską oraz szefa wojskowego centrum rekrutacji (dotychczas jego zadania realizował wojskowy komendant uzupełnień). W ramach tych czynności osobom stawiającym się do kwalifikacji wojskowej zostanie nadany stopień szeregowego, a osoba, która na tym etapie chce zakończyć swój kontakt z wojskiem zostanie przeniesiona do tzw. rezerwy pasywnej. W ramach kwalifikacji wojskowej szef wojskowego centrum rekrutacji albo jego upoważniony przedstawiciel może również przeprowadzać czynności związane z rekrutacją do ochotniczych rodzajów służby wojskowej.

Osoba stawiająca się do kwalifikacji wojskowej w miejsce wydawanej aktualnie książeczki wojskowej, otrzyma zaświadczenie o stawieniu się do kwalifikacji wojskowej, uregulowanym stosunku do służby wojskowej oraz o orzeczonej zdolności do służby wojskowej. Zapropozowane rozwiązanie ma na celu wydawanie książeczki wojskowej wyłącznie tym osobom, które będą chciały pełnić służbę wojskową i nie generowanie dodatkowych kosztów związanych z wydawaniem tych dokumentów, których koszt z racji ich ustanowienia dokumentami publicznymi kategorii pierwszej wzrósł w stosunku do dotychczas wydawanych książeczek wojskowych.

Novum jest wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą w przypadku gdy osoba, której nadano kategorię zdolności do czynnej służby wojskowej w ramach kwalifikacji wojskowej, zgłosi w terminie 3 lat od dnia nadania tej kategorii chęć pełnienia czynnej służby wojskowej, nie jest kierowana na badania lekarskie oraz psychologiczne, przy czym zasady tej nie stosuje się do osób, które ubiegają się o przyjęcie do służby na stanowiskach wymagających szczególnych predyspozycji, a także do osób których stan zdrowia uległ zmianie albo istnieją uzasadnione wątpliwości co do aktualnego stanu zdrowia.

Mając na uwadze, że stawienie się do kwalifikacji wojskowej jest najczęściej pierwszym kontaktem obywatela z wojskiem, zasadne jest aby już na tym etapie umożliwić osobie zainteresowanej pełnieniem służby wojskowej poddanie się czynnościom rekrutacyjnym, w tym złożenie wniosku o powołanie do służby wojskowej. Zgodnie z projektem czynności takie w ramach kwalifikacji wojskowej może przeprowadzić szef wojskowego centrum rekrutacji.

Określenie zdolności do służby wojskowej osób stawiających się do kwalifikacji wojskowej, jak dotychczas, należy do powiatowych i wojewódzkich komisji lekarskich. Nowością jest natomiast możliwość orzekania przez te komisje w składzie jednoosobowym. W ramach tego orzekania osoby stawiające się do kwalifikacji wojskowej, poddaje się obowiązkowym badaniom lekarskim oraz psychologicznym, a także, stosownie do potrzeb

i według decyzji przewodniczącego komisji lekarskiej, badaniom specjalistycznym oraz obserwacji szpitalnej.

W projekcie zawarto regulacje dotyczące szeroko rozumianej ewidencji wojskowej. Połączono przepisy zawarte obecnie w dwóch ustawach, tj. w *ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* oraz w *ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*.

Ewidencja wojskowa prowadzona będzie zarówno na potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych, jak i ewidencyjne związane z pełnieniem służby wojskowej. W ewidencji tej przetwarzane będą dane osób podlegających rejestracji, kwalifikacji wojskowej, obowiązkowi służby wojskowej oraz osób dobrowolnie zgłaszających się do służby wojskowej, a także podlegających albo spełniających inny rodzaj obowiązku obrony, żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz osób będących w rezerwie.

Zgodnie z projektem prowadzenie ewidencji wojskowej jest zadaniem Ministra Obrony Narodowej, który będzie je realizował przy pomocy:

Szefa Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji,

- 2) szefa wojskowego centrum rekrutacji właściwego ze względu na miejsce stałego pobytu albo pobytu czasowego trwającego ponad 3 miesiące,
- 3) kierownika komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej w sprawach kadr,
- 4) dowódcy jednostki wojskowej, szefa (kierownika, dyrektora) jednostki organizacyjnej.

Każdy z wymienionych powyżej podmiotów będzie prowadził ewidencję w zakresie realizacji swoich ustawowych zadań.

System rekrutacji do służby wojskowej

oraz orzekanie o zdolności do pełnienia służby wojskowej

Projekt przewiduje nowy system rekrutacji do służby wojskowej. Zakłada minimalizację czynności realizowanych w ramach tego procesu, jego maksymalne skrócenie i odformalizowanie, aby wprowadzić jak największe ułatwienia dla osób zainteresowanych pełnieniem służby wojskowej.

Osoba, zainteresowana powołaniem do służby wojskowej może zgłosić się do dowolnie wybranego wojskowego centrum rekrutacji w celu złożenia wniosku o powołanie do tej służby. Nie jest zatem w żaden sposób związana właściwością miejscową wojskowego centrum rekrutacji albo swoim miejscem zamieszkania, co ma szczególne znaczenie w dzisiejszych realiach związanych z poszukiwaniem oraz świadczeniem pracy w różnych częściach kraju, nie tylko w miejscu faktycznego zamieszkiwania, oraz faktem dużej mobilności obywateli. Wniosek można złożyć również bez konieczności osobistego stawienia

się w wojskowym centrum rekrutacji, za pośrednictwem strony internetowej albo środków komunikacji elektronicznej. Wniosek może zostać złożony również podczas kwalifikacji wojskowej.

We wniosku osoba ubiegająca się o powołanie do służby wskazuje rodzaj służby, której pełnieniem jest zainteresowana oraz może wskazać inne okoliczności, które mają wpływ na przebieg jej służby, jak np. preferowane miejsce odbywania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, uprawnienia i kwalifikacje, które chciałaby nabyć zgłaszając się do służby spośród uprawnień i kwalifikacji określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia, uczelnię wojskową, na której osoba ubiegająca się o powołanie do służby wojskowej chce podjąć kształcenie, chęć odbycia kursu oficerskiego – w przypadku absolwentów uczelni wyższych innych niż wojskowe – na kierunku zapewniającym nabycie kwalifikacji szczególnie przydatnych w Siłach Zbrojnych. W przypadku wskazania we wniosku uprawnień lub kwalifikacji, których nabyciem jest zainteresowana osoba zgłaszająca się do odbycia dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, powołanie do dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej może nastąpić wyłącznie po podpisaniu umowy określającej w szczególności wysokość i zasady zwrotu kosztów nabycia uprawnień lub kwalifikacji w przypadku zakończenia służby przed upływem okresu na jaki nastąpiło powołanie do tej służby.

Postępowanierekrutacyjne, na które składa się m.in. założenie ewidencji wojskowej, wydanie orzeczenia o zdolności do służby wojskowej, określenie kategorii zdolności do służby, prowadzi szef wojskowego centrum rekrutacji. Na potrzeby tego postępowania może on zatrudniać lekarza do orzekania o zdolności do służby wojskowej. Założeniem przyjętego modelu rekrutacji jest, aby było ono prowadzone nie dłużej niż 2 dni, z wyjątkiem sytuacji, kiedy niezbędne jest skierowanie osoby ubiegającej się o powołanie do służby wojskowej, do wojskowej komisji lekarskiej, celem wykonania dodatkowych badań.

W przypadku postępowania rekrutacyjnego trwającego 2 dni orzeczenie o zdolności do służby wojskowej wydaje lekarz rejonowej wojskowej komisji lekarskiej lub inny lekarz, z którym szef wojskowego centrum rekrutacji zawarł umowę.

W przypadku zaś konieczności przeprowadzenia dodatkowych badań szef wojskowego centrum rekrutacji kieruje osobę ubiegającą się o powołanie do służby wojskowej do wojskowej komisji lekarskiej w celu wydania stosownego orzeczenia. Wojskowa komisja lekarska wydaje orzeczenie, które jest decyzją. Wojskowa komisja lekarska może orzekać jednoosobowo. Orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej doręcza się na piśmie wraz z uzasadnieniem, utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej, osobie skierowanej do wojskowej komisji lekarskiej oraz organowi, który skierował tę osobę do

wojskowej komisji lekarskiej. Od orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej osobie skierowanej oraz organowi, który skierował tę osobę do wojskowej komisji lekarskiej, przysługuje odwołanie do wojskowej komisji lekarskiej będącej organem wyższego stopnia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Ostateczne orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej jest wiążące dla szefów wojskowych centrów rekrutacji i dowódców jednostek wojskowych. Minister Obrony Narodowej i organ wyższego stopnia w stosunku do wojskowej komisji lekarskiej, może w trybie nadzoru uchylić każde orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej sprzeczne z prawem lub wydane z pominięciem istotnych okoliczności faktycznych. Uchylając orzeczenie, odpowiednio Minister Obrony Narodowej albo organ wyższego stopnia w stosunku do wojskowej komisji lekarskiej wskazuje okoliczności wymagające wyjaśnienia w toku dalszego postępowania w sprawie. W razie uchylenia orzeczenia sprawę rozpatruje ponownie w pierwszej instancji wojskowa komisja lekarska wyznaczona odpowiednio przez Ministra Obrony Narodowej albo organ wyższego stopnia w stosunku do wojskowej komisji lekarskiej, która wydała orzeczenie zgodnie z zaleceniami.

W celu usprawnienia procesu rekrutacji zdecydowano o likwidacji pracowni psychologicznych w dotychczasowej formule i przeniesieniu pracowników pracowni psychologicznych do wojskowych centrów rekrutacji z zachowaniem ciągłości pracy. Pracownicy Centralnej Pracowni Psychologicznej w rozumieniu przepisów dotychczasowych z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staną się pracownikami Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji z zachowaniem ciągłości pracy.

W przypadku uznania osoby poddanej procesowi rekrutacji za zdolną do służby szef wojskowego centrum rekrutacji powołuje ją do służby wojskowej wskazując termin i miejsce stawienia się do niej.

W celu zapewnienia sprawnego oraz szybkiego przeprowadzania rekrutacji, może ona być prowadzona w siedzibie szefa wojskowego centrum rekrutacji lub w obiektach jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej lub w innych obiektach umożliwiających prawidłowe jej przeprowadzenie.

Projekt umożliwia również, by szefowie wojskowych centrów rekrutacji, którzy są właściwi do prowadzenia ewidencji wojskowej, przesłali listę osób zainteresowanych pełnieniem służby wojskowej wraz z ich dokumentami ewidencyjnymi, temu szefowi wojskowego centrum rekrutacji, który aktualnie prowadzi rekrutację. Na podstawie tej listy wzywa się zainteresowane osoby do stawienia się w określonym miejscu i czasie w celu przeprowadzenia rekrutacji, zapewniając im jednocześnie zakwaterowanie i wyżywienie przez czas prowadzenia czynności związanych z przeprowadzeniem rekrutacji, w przypadku gdy okres rekrutacji trwa dłużej niż 1 dzień.

Wojskowe komisje lekarskie wydają orzeczenie o zdolności danej osoby do służby wojskowej na podstawie badania lekarskiego fizycznej i psychicznej zdolności tej osoby do odpowiedniego rodzaju służby wojskowej, z uwzględnieniem wyników badań specjalistycznych, a w razie potrzeby również obserwacji szpitalnej.

W związku z faktem, że w projekcie przewiduje się ujednoczenie zasad powoływania do służby wojskowej, zdecydowano się na określenie w jednym akcie prawnym (a nie jak ma to miejsce obecnie w dwóch różnych rozporządzeniach, na podstawie dwóch różnych ustaw) kwestii związanych z orzekaniem o zdolności do służby wojskowej. Ponadto w akcie tym zostaną również określone kategorie zdolności do służby wojskowej. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) kategorie zdolności do służby wojskowej;
 - 2) wykaz chorób i ułomności uwzględniany przy orzekaniu o zdolności do czynnej służby wojskowej oraz do służby poza granicami państwa;
 - 3) wykaz chorób i ułomności uwzględniany przy orzekaniu o zdolności do pełnienia służby w rodzajach wojsk i służb oraz na stanowiskach służbowych i funkcjach wojskowych wymagających szczególnych predyspozycji zdrowotnych;
 - 4) zakres badań wykonywanych w ramach orzekania o zdolności do poszczególnych rodzajów czynnej służby wojskowej;
 - 5) szczegółowe warunki orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej przez wojskowe komisje lekarskie;
 - 6) szczegółowe warunki orzekania o zdolności do służby wojskowej poza granicami państwa;
 - 7) tryb postępowania wojskowych komisji lekarskich;
 - 8) sposób ustalania związku chorób oraz śmierci ze służbą wojskową przez te komisje;
 - 9) sposób orzekania o potrzebie udzielenia żołnierzowi urlopu zdrowotnego
- kierując się potrzebą zapewnienia pełnej i specjalistycznej oceny zdolności do czynnej służby wojskowej.

Do służby wojskowej może być powołana osoba, która spełnia następujące warunki:

- 1) posiada obywatelstwo polskie,
- 2) posiada zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia służby wojskowej,
- 3) posiada wiek co najmniej 18 lat,
- 4) nie była karana za przestępstwo umyślne,
- 5) nie jest przeznaczona do służby zastępczej,

- 6) nie jest wyłączona od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny lub w przypadku nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego w formie zbiorowej listy imiennej w jednostce przewidzianej do militaryzacji,
- 7) posiada wykształcenie:
 - a) co najmniej wyższe – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie oficerów,
 - b) co najmniej średnie lub średnie branżowe – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie podoficerów,
 - c) co najmniej podstawowe – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie szeregowych
– jeżeli występują potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych.

Powołanie do służby wojskowej może być również uzależnione od:

- 1) posiadania przez kandydata na żołnierza kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska służbowego;
- 2) posiadania orzeczenia o braku przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach wymagających szczególnych predyspozycji psychofizycznych;
- 3) złożenia wniosku wraz z ankietą bezpieczeństwa o przeprowadzenie właściwego postępowania sprawdzającego na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych.

Kształcenie kandydatów na żołnierzy oraz współpraca z organizacjami proobronnymi

Pełne uzawodowienie pokojowych stanów osobowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, znacząco wpłynęło na proces gromadzenia rezerw osobowych. Zawieszono wszystkie obowiązkowe formy pełnienia służby wojskowej służące gromadzeniu tych rezerw, zawieszono szkolenia w ramach zasadniczej służby wojskowej zapewniające dopływ do zasobów szeregowych i podoficerów rezerwy, a także zaprzestano gromadzenia kadry rezerwy w ramach przeszkolenia wojskowego studentów i absolwentów szkół wyższych uczelni. W rezultacie regulacje prawne wprowadzone wraz z procesem profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej doprowadziły do ograniczenia źródeł dopływu młodych wyszkolonych rezerw. Naturalny proces starzenia się osób podlegających powszechnemu obowiązkowi obrony, w tym w szczególności możliwych do wykorzystania na potrzeby mobilizacyjne i wojenne powoduje, że zasoby osobowe z każdym rokiem są znacznie uszczuplane.

Mając powyższe na uwadze konieczne stało się odmłodzenie zasobów osobowych oraz wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu zapewniającego większy dopływ młodych żołnierzy rezerwy.

W celu realizacji powyższego Ministerstwo Obrony Narodowej realizuje już program ochotniczego szkolenia wojskowego studentów „Legia Akademicka”. Program ten obejmuje szkolenie teoretyczne realizowane w trakcie roku akademickiego w uczelniach wojskowych i uczelniach cywilnych oraz szkolenie praktyczne realizowane podczas ćwiczeń wojskowych w czasie przerwy wakacyjnej w wytypowanych jednostkach wojskowych.

Projekt ustawy zakłada uregulowanie przedmiotowej materii i przewiduje kształcenie kandydatów na oficerów rezerwy aktywnej i obrony terytorialnej oraz żołnierzy obrony terytorialnej i aktywnej rezerwy, w rozumieniu przepisów projektowanej ustawy.

Szkoły Legii Akademickiej będą tworzone przy uczelniach wyższych, w tym uczelniach wojskowych i ośrodkach szkolenia. Program nauczania skierowany będzie do cywilnych studentów. Kształcenie w Szkole Legii Akademickiej kończy się egzaminem oficerskim.

Projekt wprowadza również nową instytucję mającą na celu gromadzenie rezerw osobowych, w specjalnościach które znajdują się w zainteresowaniu Sił Zbrojnych, a które nie są objęte programem kształcenia w uczelniach wojskowych, polegającą na przyznaniu studentom uczelni wyższych, kształcących się na takich właśnie kierunkach, stypendiów na naukę. Stypendia te mają stanowić zachętę do pełnienia w przyszłości służby wojskowej.

Warunkiem przyznania stypendium będzie podpisanie umowy, w której student, ubiegający się o jego przyznanie, zobowiąże się do ukończenia w ramach dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej szkolenia podstawowego, które stanowić będzie warunek do ubiegania się o powołanie do służby wojskowej. Ponadto student zobowiązany zostanie do nieodpłatnego uczestniczenia w ćwiczeniach żołnierzy aktywnej rezerwy oraz w zajęciach praktycznych w Szkole Legii Akademickiej, a także ukończenia kursu oficerskiego oraz złożenia wniosku o przyjęcie do zawodowej służby wojskowej i pozostawanie w niej przez okres nie krótszy niż 5 lat.

System przyznawania stypendium ma na celu przyjęcie do służby wojskowej, osoby, która zdobyła przydatne w Siłach Zbrojnych wykształcenie, z jednoczesnym odbyciem podstawowego przeszkolenia wojskowego, wspieranego przez przyznane przez Ministra Obrony Narodowej stypendium.

Integralną częścią systemu bezpieczeństwa państwa jest współpraca z organizacjami prooobronnymi, której celem jest pozyskiwanie społecznej akceptacji dla polityki obronnej

państwa, kształtowanie pozytywnego wizerunku Sił Zbrojnych i służby wojskowej w społeczeństwie oraz postaw patriotycznych.

Projektowane przepisy zakładają szereg korzyści przewidzianych dla organizacji proobronnych, w tym m.in. zapewnienie organizacjom proobronnym uczestniczenia w ćwiczeniach organizowanych przez Wojsko Polskie, szkolenia instruktorskie dla członków organizacji proobronnych oraz możliwość nieodpłatnego wykorzystania zasobów i infrastruktury Sił Zbrojnych.

Projekt przewiduje w tym obszarze przepisy określające zasady współpracy Ministra Obrony Narodowej z organizacjami pozarządowymi, która odbywać się będzie na podstawie partnerskiej umowy proobronnej zawieranej na podstawie wniosku organizacji pozarządowej.

Minister Obrony Narodowej może organizować szkolenia dla członków lub wolontariuszy organizacji proobronnych w celu nadania uprawnień do prowadzenia działalności instruktorskiej na rzecz osób trzecich, natomiast członkowie tych organizacji kierowani będą na 28-dniowe szkolenie podstawowe i staną się żołnierzami aktywnej rezerwy, włączając się tym samym do systemu obronnego kraju.

Przewiduje się również podjęcie współpracy dowódców jednostek organizacyjnych Sił Zbrojnych z organizacjami proobronnymi w zakresie działalności dydaktyczno-instruktorskiej, kształtowania postaw patriotycznych i kapitału społecznego oraz wzmocnienia potencjału Sił Zbrojnych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa.

Służba wojskowa

Projekt zakłada nowy podział służby wojskowej, która dzieli się na:

- 1) czynną służbę wojskową;
- 2) służbę w rezerwie;
- 3) służbę w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Do czynnej służby wojskowej, odmiennie od dotychczasowych regulacji w tym zakresie, zalicza się pełnienie:

- 1) zasadniczej służby wojskowej, którą podzielono na obowiązkową zasadniczą służbę wojskową oraz dobrowolną zasadniczą służbę wojskową;
- 2) terytorialnej służby wojskowej;
- 3) zawodowej służby wojskowej.

Wporównaniu z obecnie obowiązującymi regulacjami dotyczącymi powszechnego obowiązku obrony zmiany polegają na likwidacji służby okresowej, służby przygotowawczej oraz możliwości wykonywania obowiązków w ramach Narodowych Sił Rezerwowych (NSR). W wyniku tych zmian żołnierze służby okresowej stają się żołnierzami terytorialnej służby wojskowej. Mają jednakże możliwość złożenia wniosku w dowolnie wybranym

wojskowym centrum rekrutacji o przeniesienie do aktywnej albo pasywnej rezerwy. Kształcenie w ramach służby przygotowawczej, które rozpoczęło się, a nie zostało zakończone przed dniem wejścia w życie nowych regulacji zostanie ukończone na dotychczasowych zasadach. Ponadto już odbyłą służbę przygotowawczą uznaje się za odbycie szkolenia podstawowego realizowanego w ramach pełnienia dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej.

W odniesieniu do żołnierzy NSR przyjęto, że żołnierze ci z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy staną się żołnierzami nowoutworzonej rezerwy aktywnej, z zachowaniem jednakże ciągłości służby. Żołnierz NSR będzie mógł złożyć wniosek o rezygnację z pełnienia służby w aktywnej rezerwie, wówczas zostanie przeniesiony do pasywnej rezerwy, co wiązać się będzie z koniecznością uchylecia jego dotychczasowego przydziału kryzysowego i nadanie przydziału mobilizacyjnego.

Projekt przewiduje także, że żołnierze rezerwy w rozumieniu przepisów dotychczasowych stają się żołnierzami pasywnej rezerwy.

W projektowanych przepisach wskazano na szczególne znaczenie dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, jako co do zasady, podstawowej formy stanowiącej bazę pełnienia konkretnych rodzajów służby wojskowej. Jej odbycie będzie zapewniało pierwszeństwo w powołaniu do zawodowej służby wojskowej.

Ponadto zobowiązano dowódcę jednostki wojskowej do obsadzania stanowisk etatowych dla żołnierzy zawodowych w jednostce wojskowej w taki sposób, aby liczba wakatów nie przekraczała 5% ogólnej liczby stanowisk przeznaczonych dla tych żołnierzy. W przypadku braku możliwości obsadzenia wakującego stanowiska przeznaczonego dla szeregowego zawodowego będzie można na to stanowisko powołać żołnierza odbywającego dobrowolną zasadniczą służbę wojskową albo pełniącego służbę w aktywnej rezerwie.

W przepisach tych określono przesłanki obligatoryjnego i fakultatywnego zwolnienia żołnierza ze służby wojskowej. Jako nowość wśród fakultatywnych przesłanek wskazano na możliwość zwolnienia żołnierza ze służby w przypadku zachowania naruszającego godność i honor żołnierza lub nie licującego z powagą służby albo godzącego w dobre imię lub interes Sił Zbrojnych.

Wprowadzono także możliwość zwolnienia żołnierza ze służby, jeszcze przed wydaniem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w przypadku gdy jego zachowanie naruszałoby godność i honor żołnierza lub nie licowało z powagą służby albo godziło w dobre imię lub interes Sił Zbrojnych i na skutek tych zachowań zostałoby wszczęte przeciwko żołnierzowi postępowanie karne. W takim przypadku żołnierz jest dodatkowo pozbawiony odprawy. Przepis ten ma na celu usunięcie ze służby żołnierza, którego zachowanie jest

szczególnie naganne i rodzi negatywne skutki społeczne w tym np. godzi w podstawowe zasady moralności i współżycia społecznego.

W przypadku, gdy żołnierz nie został jednak skazany prawomocnym wyrokiem sądu, po zakończeniu postępowania karnego przywraca się go do służby, o ile zostanie uznany przez wojskową komisję lekarską za zdolnego do służby wojskowej oraz otrzymuje on uposażenie równe uposażeniu na stanowisku zajmowanym przed zwolnieniem i obligatoryjne podwyżki wprowadzone w okresie trwania postępowania.

W projekcie zawarto regulacje dotyczące stopni wojskowych, które aktualnie uregulowane są w ustawie o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Wśród nowych rozwiązań w tym zakresie wprowadzono następujące zmiany:

- dopuszczono do służby w wybranych specjalnościach, grupach osobowych, osoby niepełnosprawne na stanowiskach związanych z cyberbezpieczeństwem,
- rozszerzono katalog stopni wojskowych o stopień wojskowy szeregowego specjalisty (marynarza specjalisty) – w celu wyróżnienia żołnierzy, którzy pełnili wieloletnią służbę w stopniu szeregowego,
- wskazano Ministra Obrony Narodowej jako właściwego do przywrócenia, w drodze decyzji administracyjnej, każdego stopnia wojskowego. Obecnie Minister Obrony Narodowej posiadał taką kompetencję wyłącznie w odniesieniu do stopnia wojskowego podporucznika. Pozostałe stopnie wojskowe przywracał natomiast organ właściwy do mianowania,
- wprowadzono możliwość przeniesienia funkcjonariusza Policji, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego na jego prośbę do dalszego pełnienia służby w ramach zawodowej służby wojskowej, jeżeli wykazuje on predyspozycje do pełnienia służby wojskowej. Przeniesienie takie odbywa się za zgodą Ministra Obrony Narodowej oraz ministra nadzorującego daną służbę, z zachowaniem ciągłości służby. W takim przypadku na wszystkie stopnie równorzędne będzie mianował Minister Obrony Narodowej.

Ponadto w projekcie zawarto również regulację, na mocy której funkcjonariuszowi Służby Wywiadu Wojskowego i Służby Kontrwywiadu Wojskowego oddelegowanemu do wykonywania zadań w Siłach Zbrojnych na stanowisku służbowym przeznaczonym dla żołnierza zawodowego przysługują wszystkie uprawnienia w zakresie dowodzenia wynikające z zajmowanego stanowiska służbowego. Kwestia ta jest związana

z wprowadzeniem w ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1221) regulacji, zgodnie z którą, z uwagi na potrzeby Sił Zbrojnych, funkcjonariusza SKW albo SWW można oddelegować, poza SKW albo SWW, do wykonywania zadań na stanowisku przeznaczonym dla żołnierza zawodowego. Regulacja ma na celu umożliwienie wykorzystania szczególnego rodzaju wiedzy, umiejętności oraz doświadczenia, niezbędnych do realizacji zadań Sił Zbrojnych np. z zakresu ochrony i obrony cyberprzestrzeni.

Jak już sygnalizowano na wstępie projekt przewiduje, nowy rodzaj czynnej służby wojskowej – dobrowolną zasadniczą służbę wojskową. Służba ta będzie stanowiła swego rodzaju wstęp do ubiegania się o powołanie do innych form służby wojskowej, w tym do zawodowej służby wojskowej. Czas jej pełnienia wynosi 12 miesięcy i podzielony jest na dwa etapy:

- szkolenie podstawowe w wymiarze do 28 dni zakończone przysięgą wojskową i wydaniem książeczki wojskowej,
- szkolenie specjalistyczne połączone z wykonywaniem obowiązków na stanowisku służbowym w wymiarze do 11 miesięcy.

Czastrwania tej służby może zostać skrócony dla osób będących absolwentami szkół ponadpodstawowych realizujących programy innowacyjne lub eksperymentalne przysposobienia obronnego lub edukacji w dziedzinie obronności państwa, pobierających i kończących naukę w oddziale przygotowania wojskowego lub realizujących programy edukacyjne związane z obronnością państwa, nadzorowane przez Ministra Obrony Narodowej.

W zależności od rodzaju szkolenia ukończonego w ramach pełnienia dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej osobie nadaje się określony status, i tak:

- osobę, która ukończyła wyłącznie szkolenie podstawowe przenosi się na jej wniosek do rezerwy aktywnej albo terytorialnej służby wojskowej, a w przypadku braku takiego wniosku przenosi się ją do rezerwy pasywnej,
- osobę, która nie ukończyła szkolenia podstawowego albo nie złożyła wniosku o służbę w rezerwie aktywnej albo terytorialnej służbie wojskowej przenosi się do rezerwy pasywnej.

Natomiast żołnierza, który odbył dobrowolną zasadniczą służbę wojskową przenosi się na jego wniosek do zawodowej służby wojskowej, terytorialnej służby wojskowej albo do rezerwy aktywnej, a wniosek w tym zakresie jest rozpatrywany z uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych. W przypadku braku takiego wniosku żołnierza przenosi się go do rezerwy pasywnej.

Projekt przewiduje wyjątkową promocję dla żołnierzy szczególnie zaangażowanych w pełnienie dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej. Pozwala dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę, na powołanie tego żołnierza na stanowisko etatowe do zawodowej służby wojskowej, z uwzględnieniem wniosku żołnierza i potrzeb Sił Zbrojnych.

Równoznaczne z odbyciem dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej jest ukończenie pierwszego roku studiów wojskowych przez osobę, która przed rozpoczęciem kształcenia, złożyła wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej oraz ukończenie kursu oficerskiego przez absolwenta uczelni wyższej innej niż uczelnia wojskowa, który ukończył kierunek studiów zapewniający nabycie kwalifikacji szczególnie przydatnych w Siłach Zbrojnych oraz złożył wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej. Ponadto w przypadku studentów uczelni wyższej, którzy kontynuują kształcenie na uczelni wojskowej oraz złożyli wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej, albo studentów którzy w trakcie kształcenia na uczelni wojskowej złożyli wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej za równoznaczne z odbyciem tego rodzaju służby uznaje się ukończenie roku studiów wojskowych, pod warunkiem odbycia szkolenia podstawowego.

Osoba odbywająca dobrowolną zasadniczą służbę wojskową otrzyma uposażenie w wysokości najniższego uposażenia zasadniczego przewidzianego dla żołnierza zawodowego.

Osoby, które odbyły dobrowolną zasadniczą służbę wojskową korzystają z pierwszeństwa w zatrudnieniu w urzędach administracji publicznej, a okres odbywania tej służby wlicza się do okresu odbywania służby wojskowej albo do okresu zatrudnienia.

Kolejnym rodzajem służby wojskowej przewidzianej w projekcie jest obowiązkowa zasadnicza służba wojskowa. Jest ona odpowiednikiem zasadniczej służby wojskowej w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów *ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, której obowiązek pełnienia jest czasowo zawieszony. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów wprowadzi, w drodze rozporządzenia, obowiązek jej pełnienia określając termin jej rozpoczęcia i zakończenia, uwzględniając potrzeby Sił Zbrojnych.

Do odbycia obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej kwalifikuje się osoby uznane za zdolne do tej służby, posiadające wykształcenie co najmniej podstawowe, z wyłączeniem wykształcenia uzyskanego w szkole specjalnej oraz, które nie ukończyły 35 roku życia. Do służby tej powołuje się również osoby, które zgłosiły się do niej ochotniczo i ukończyły 18 lat życia.

Wzorem dotychczasowych regulacji projekt przewiduje również możliwość odroczenia odbywania obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej.

Po upływie okresu trwania obowiązku odbywania tej służby, osoba powołana do jej odbycia przenoszona jest przez szefa wojskowego centrum rekrutacji do rezerwy pasywnej. Natomiast żołnierza, który odbył tę służbę, przenosi do rezerwy pasywnej dowódca jednostki wojskowej, chyba, że złoży on wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej, terytorialnej służby wojskowej albo przeniesienie do rezerwy aktywnej. Wniosek w tej sprawie rozpatruje się z uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych.

Doprecyzowano również przepis dotyczący uposażenia żołnierzy odbywających obowiązkową zasadniczą służbę wojskową o wskazanie, że nie może być ono mniejsze niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

W odniesieniu do terytorialnej służby wojskowej projekt co do zasady powiela rozwiązania przyjęte w aktualnie obowiązującej *ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*. W odniesieniu do żołnierzy obrony terytorialnej, identycznie jak w przypadku żołnierzy zawodowych, wprowadzono obowiązek wyłącznie informowania dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz ten zajmuje stanowisko służbowe, o zamiarze wyjazdu i pobytu za granicą w celach niezwiązanych ze służbą w obronie terytorialnej. Dotychczas przepisy w tym zakresie były bardziej restrykcyjne w odniesieniu do żołnierzy obrony terytorialnej, ponieważ mieli oni obowiązek uzyskania zgody na taki wyjazd.

W zakresie zawodowej służby wojskowej projekt opiera się zasadniczo na obecnie obowiązujących regulacjach, przy czym zasady pełnienia tej służby zostały odformalizowane oraz dostosowane do aktualnych potrzeb Sił Zbrojnych.

W związku z powyższym wprowadzono następujące zmiany:

- 1) zniesienie instytucji służby kontraktowej jako rodzaju pełnienia zawodowej służby wojskowej;
- 2) zniesienie służby kandydackiej;
- 3) zniesienie regulacji, zgodnie z którą zmiana zaszeregowania żołnierza do kolejnego wyższego stopnia mogła nastąpić w ramach limitu awansowego określanego corocznie przez Ministra Obrony Narodowej;
- 4) wprowadzenie możliwości dodatkowego powierzenia czasowego pełnienia obowiązków służbowych na stanowisku służbowym przewidzianym dla oficera młodszego, jeżeli nie wiąże się z tym powierzeniem stosunek przełożenia nad oficerami; podoficerom starszym można dodatkowo powierzyć czasowe pełnienie obowiązków służbowych na stanowisku służbowym przewidzianym dla oficerów do stopnia majora włącznie, jeżeli nie wiąże się z tym powierzeniem stosunek przełożenia nad oficerami;

- 5) wprowadzenie pierwszeństwa dla szeregowych zawodowych oraz podoficerów zawodowych, którzy pełnili zawodową służbę wojskową przez co najmniej 3 lata oraz posiadają co najmniej bardzo dobrą ogólną ocenę w ostatniej opinii służbowej, w przyjęciu do szkół podoficerskich; zasada ta ma również zastosowanie do pierwszeństwa przyjęcia podoficerów zawodowych na kurs oficerski;
- 6) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą dowódca jednostki wojskowej, w której szeregowy zawodowy pełni służbę wojskową, kieruje go do szkoły podoficerskiej, na jego wniosek, uwzględniając potrzeby Sił Zbrojnych oraz limity przyjęć do szkół podoficerskich – rozwiązanie pozwoli na wykorzystywanie obecnych kadr Sił Zbrojnych oraz da możliwość szeregowym zawodowym posiadającym stosowne kwalifikacje do dalszego kształcenia i awansu do korpusu podoficerów, przy uwzględnieniu potrzeb Sił Zbrojnych tj. posiadania stosownych stanowisk w danym korpusie oraz możliwości awansowania danej osoby;
- 7) wprowadzenie możliwości oddelegowywania żołnierzy zawodowych do pełnienia służby do urzędu krajowego obsługującego organ władzy publicznej, w którym są wykonywane zadania o charakterze związanym z obronnością, urzędu, organizacji lub instytucji międzynarodowej albo państwa obcego, w których są wykonywane zadania związane z obronnością Rzeczypospolitej Polskiej. Minister Obrony Narodowej może oddelegować żołnierza zawodowego, z wyjątkiem Szefa Sztabu Generalnego oraz dowódców rodzajów Sił Zbrojnych, za jego pisemną zgodą, do pełnienia obowiązków w czasie oddelegowania. Organem właściwym do określania wysokości uposażenia w okresie oddelegowania będzie kierownik instytucji, do której żołnierz jest oddelegowany. Określenie wysokości uposażenia w okresie oddelegowania jest wiążące. Regulacja jest wzorowana na pragmatykach dotyczących innych służb;
- 8) likwidacja instytucji rezerwy kadrowej – obecnie funkcjonują dwie instytucje: rezerwa kadrowa (przenosi się do niej obecnie czasowo żołnierza w trakcie pełnienia służby jeśli nie ma dla niego stanowiska służbowego) oraz dyspozycja (przenosi się do niej obecnie żołnierza przed emeryturą) – proponuje się zatem połączenie tych instytucji pod nazwą „dyspozycja”;
- 9) wprowadzenie możliwości opisanego stanowiska służbowego kilkoma stopniami wojskowymi – możliwość wyznaczenia żołnierza zawodowego na stanowisko służbowe jeżeli posiada stopień wojskowy odpowiadający jednemu ze stopni etatowych stanowiska służbowego, na jakie żołnierz ma zostać wyznaczony;
- 10) wprowadzenie zasady, że w jednostkach wojskowych oraz instytucjach, w których pełnią służbę żołnierze zawodowi nie może powstać stosunek podległości służbowej między

żołnierzami lub pracownikami będącymi małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą we wspólnym pożyciu oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli;

- 11) doprecyzowanie przepisu dotyczącego rozpoczęcia kształcenia w ten sposób, że następuje to po podpisaniu umowy określającej warunki zwrotu poniesionych kosztów na utrzymanie i naukę żołnierza zawodowego rozpoczynającego kształcenie na uczelni wojskowej przez wskazanie, że koszty te nie podlegają zwrotowi w przypadku orzeczenia o niezdolności do czynnej służby wojskowej lub orzeczenia psychologicznego stwierdzającego przeciwwskazania do pełnienia tej służby;
- 12) doprecyzowanie przepisu dotyczącego odbywania przez żołnierzy pasywnej rezerwy ćwiczeń wojskowych nie tylko w jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych albo jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych ale też w innych podmiotach wskazanych przez Ministra Obrony Narodowej;
- 13) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą żołnierz zawodowy nie może przed upływem 3 lat od dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej:
 - 1) być zatrudniony albo podejmować pracy zarobkowej na podstawie innego tytułu lub wykonywać innego zajęcia, w tym w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, u przedsiębiorcy oraz podmiotu zależnego od tego przedsiębiorcy albo na ich rzecz, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2080 oraz z 2021 r. poz. 355),
 - 2) być członkiem zarządu, Rady Nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,
 - 3) posiadać więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego w spółce prawa handlowego– jeżeli w okresie 3 lat przed dniem zwolnienia z zawodowej służby wojskowej brał udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia lub zleceniu zadania, które następnie zostało udzielone lub zlecone takiemu przedsiębiorcy lub podmiotowi od niego zależnemu, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

Żołnierz zawodowy nie może przed upływem 3 lat od dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej prowadzić działalności gospodarczej w zakresie produkcji lub obrotu

wyrobami obronnymi objętymi listą, o której mowa w art. 346 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. poz. 864) ani też prowadzić tego rodzaju działalności gospodarczej wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem lub pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

Udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia, lub zleceniu zadania, o którym mowa w ust. 1 obejmuje następujące czynności:

1) podejmowanie decyzji o konieczności zakupu, lub opracowanie jej projektu, również w formie aktu prawnego;

2) opracowywanie lub zatwierdzanie wymagań dotyczących przedmiotu zamówienia;

3) uczestnictwo w szacowaniu wartości zamówienia;

4) przygotowywanie lub zatwierdzanie specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub innego dokumentu, określających przedmiot, warunki lub tryb udzielenia zamówienia;

5) udział w pracach komisji przetargowej lub zespołu prowadzącego postępowanie o udzielenie zamówienia, a także udział w czynnościach kontroli lub nadzoru nad tymi pracami, a w przypadku braku powołanej komisji lub zespołu, realizowanie czynności związanych z oceną złożonych ofert lub komunikacją z wykonawcami przed otwarciem ofert;

6) udział w negocjacjach, także w przedmiocie dokonywania zmian w umowie, oraz zawieranie, w tym podpisywanie umowy;

7) opracowywanie lub podejmowanie decyzji o unieważnieniu postępowania lub zawarciu umowy, jeżeli zaoferowana cena przekracza środki przeznaczone pierwotnie na realizację zamówienia publicznego;

8) udział w testach lub sprawdzeniach przedmiotu zamówienia.

Wprowadzenie kary pozbawienia wolności do lat 3 dla osób zatrudniających byłego żołnierza zawodowego z naruszeniem przepisu oraz dla żołnierza zawodowego, który nie stosuje się do ograniczeń;

14) możliwość zwolnienia z czynnej służby wojskowej oraz służby w aktywnej rezerwie radnego, jeżeli jego działalność godzi w dobre imię i interes Sił Zbrojnych;

15) zakaz wykonywania przez żołnierza zawodowego pracy zarobkowej w innej jednostce wojskowej, z wyjątkiem sytuacji, gdy zgodę na pracę wyrazi Minister Obrony Narodowej; przepis nie dotyczy zatrudnienia żołnierza zawodowego w uczelni wojskowej jako wykładowcy prowadzącego zajęcia dydaktyczne;

- 16) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą oświadczenie majątkowe będzie składane przez żołnierza zawodowego również na żądanie Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej lub Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego, według stanu na dzień określony przez ten organ, a także w terminie 14 dni od dnia zwolnienia ze służby według stanu na dzień zwolnienia ze służby.;
- 17) doprecyzowanie przepisu dotyczącego niestosowania czasu służby w granicach 40 godzin tygodniowo oraz czasu odpoczynku do żołnierzy zawodowych realizujących zadania szczególnie istotne dla Sił Zbrojnych oraz do oficerów zawodowych pełniących obowiązki dowódców jednostek wojskowych;
- 18) rezygnacja z:
 - a) przyznawania zasiłku dla członków rodziny żołnierza pełniącego zasadniczą służbę wojskową posiadającego na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny w kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę,
 - b) zasiłku alimentacyjnego dla żołnierza odbywającego obowiązkową zasadniczą służbę wojskową w wysokości świadczenia alimentacyjnego
– z uwagi na fakt, że żołnierz ten otrzymuje uposażenie w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- 19) doprecyzowanie przepisów dotyczących kosztów pogrzebu żołnierzy w zakresie wskazania, że poza kosztami pogrzebu pokrywane są też koszty przewozu zwłok do miejscowości pochówku;
- 20) doprecyzowanie przepisu dotyczącego odpowiedzialności majątkowej żołnierzy za mienie Skarbu Państwa przez jego rozszerzenie na żołnierzy rezerwy;
- 21) umożliwienie pracownikom resortu obrony narodowej udziału w szkoleniach specjalistycznych organizowanych dla żołnierzy;
- 22) umożliwienie zwolnienia żołnierza zawodowego ze sprawdzianu sprawności fizycznej w danym roku kalendarzowym z przyczyn służbowych lub zdrowotnych;
- 23) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą okresu pełnienia zawodowej służby wojskowej nie wlicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależy prawo do odprawy pieniężnej w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługującą na podstawie przepisów prawa pracy;
- 24) umożliwienie żołnierzom zawodowym noszenia umundurowania podczas drogi z miejsca zamieszkania do miejsca wykonywania czynności służbowych i z powrotem, a także umożliwienie Ministra Obrony Narodowej wprowadzenia obowiązku noszenia umundurowania podczas tej drogi;

- 25) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą żołnierzowi zawodowemu przysługuje zwrot kosztów poniesionych na ochronę prawną, jeżeli wszczęte przeciwko niemu postępowanie karne o przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem zadań i czynności służbowych zostanie zakończone prawomocnym orzeczeniem o umorzeniu postępowania z powodu braku ustawowych znamion czynu zabronionego lub niepopełnienia przestępstwa albo wyrokiem uniewinniającym;
- 26) wprowadzenie obowiązku poddania się, na żądanie dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz zawodowy pełni służbę, w celu ustalenia zdolności do wykonywania obowiązków służbowych, badaniu na zawartość alkoholu, środka odurzającego lub innych podobnie działających substancji lub środka. Dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz zawodowy pełni służbę ma obowiązek niedopuszczenia go do służby, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stawiał się on do służby po spożyciu środka odurzającego lub innych podobnie działających substancji lub środka albo spożywał je w czasie służby;
- 27) rezygnacja z regulacji dotyczących klas kwalifikacyjnych;
- 28) wprowadzenie przepisów przejściowych, na mocy których m.in.:
- a) żołnierze pełniący służbę kontraktową w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy stają się żołnierzami zawodowymi w rozumieniu niniejszej ustawy, z zachowaniem ciągłości służby, chyba że w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, złożą u dowódcy jednostki wojskowej, w której wykonywali obowiązki służbowe, rezygnację z pełnienia służby wojskowej. Służba kończy się najpóźniej z upływem czasu na jaki został zawarty kontrakt. Do kontraktów zawartych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe,
 - b) do żołnierzy zawodowych przeniesionych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy do rezerwy kadrowej stosuje się przepisy dotychczasowe,
 - c) żołnierze pełniący zawodową służbę wojskową na stanowiskach służbowych w instytucjach cywilnych na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 1 obecnej ustawy pragmatycznej stają się z dniem wejścia w życie nowej ustawy żołnierzami pełniącymi służbę wojskową w oddelegowaniu, o którym mowa w nowej ustawie, w instytucji, w której dotychczas pełnili tę służbę,
 - d) do żołnierzy pełniących w dniu wejścia w życie ustawy służbę kandydacką stosuje się przepisy dotychczasowe.

Głównymi celami nowej regulacji jest uelastycznienie zasad awansów w Siłach Zbrojnych, likwidacja „szklanego sufitu” dla szeregowych i podoficerów, wprowadzenie

zasady „zero tolerancji” dla żołnierzy, którzy dopuścili się przestępstwa, wprowadzenie dodatkowych regulacji dyscyplinujących, antykorupcyjnych i antynepotycznych.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi regulacjami dotyczącymi żołnierzy zawodowych stopień wojskowy jest przypisany do etatu, co skutkuje również brakiem możliwości „awansu liniowego” w ramach jednego stanowiska. Żołnierz, który chce zdobyć wyższy stopień jest zmuszony do szukania nowego stanowiska, co wpływa niekorzystnie na działalność poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych, utrudniając zapewnienie efektywnego wykonywania zadań. Obecne przepisy nie sprzyjają również zdobywaniu wystarczającego doświadczenia na zajmowanym stanowisku. Przedmiotowe regulacje wpływają na zbyt dużą rotację kadr, co przekłada się negatywnie na efektywność wykonywania zadań w Siłach Zbrojnych. Propozycje zamieszczone w projekcie rozwiązują te problemy przez umożliwienie przypisania do etatu kilku stopni wojskowych, umożliwienie tzw. „awansu liniowego” na tym samym stanowisku i zwiększenie możliwości zdobycia doświadczenia na nim, co z kolei przyczyni się do ograniczenia nadmiernej, niekorzystnej rotacji kadr.

Należy wskazać, że obecnie dowódcy jednostek wojskowych niechętnie zezwalają szeregowym zawodowym lub podoficerom na udział w kursach podoficerskich i oficerskich, a co za tym idzie wielu z tych żołnierzy spotyka się ze zjawiskiem „szklanego sufitu”, które nie pozwala im przejść do wyższych korpusów i uniemożliwia dalszy rozwój w ramach struktur Sił Zbrojnych. Ponadto większość osób biorących obecnie udział w kursach podoficerskich i oficerskich jest spoza Sił Zbrojnych. W projekcie proponuje się zatem rozwiązanie tego problemu przez wprowadzenie pierwszeństwa udziału w kursach podoficerskich i oficerskich dla żołnierzy zawodowych, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje i wykształcenie. Regulacja ta zapewni efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów kadrowych w Siłach Zbrojnych.

W zakresie uprawnień i obowiązków żołnierzy należy wskazać, że co do zasady są one tożsame z obecnie obowiązującymi regulacjami, przy czym w zakresie uprawnień żołnierzy innych niż żołnierze zawodowi dokonano modyfikacji przepisów dostosowując je do projektowanych regulacji. Regulacje dotyczące uposażeń żołnierzy, odpowiedzialności majątkowej, odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz świadczeń odszkodowawczych pozostających w związku ze służbą wojskową, są w zasadzie tożsame z obecnie obowiązującymi zasadami.

W projekcie zaproponowano również zmianę polegającą na dodaniu do katalogu należności otrzymywanych przez żołnierzy zawodowych świadczenia motywacyjnego.

Zmiana ta na celu zapewnienie optymalnych warunków pełnienia zawodowej służby wojskowej przez stworzenie instrumentu motywującego do pozostawania w niej jak najdłużej.

Projektowana instytucja wzorowana jest na analogicznym rozwiązaniu funkcjonującym w służbach mundurowych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz w Służbie Więziennej.

Kluczowe znaczenie dla zapewnienia ciągłości służby oraz niezakłóconego jej przebiegu ma wprowadzenie przedmiotowego świadczenia dla żołnierzy zawodowych, którzy po nabyciu prawa do emerytury wojskowej i posiadaniu co najmniej 25 lat służby wojskowej nadal pozostaną w służbie. Powyższe pozwoli na zatrzymanie doświadczonych żołnierzy o wysłudze co najmniej 25 lat jak najdłużej w służbie.

W ukończeniu jednostek wojskowych od kilku lat utrzymuje się wysoki poziom wakatów. Zapewnienie jak największej obsady etatowej tych jednostek ma bezpośredni wpływ na prawidłową realizację nałożonych na nie zadań ustawowych. Przedmiotowa kwestia ma szczególne znaczenie w dobie wzrastającego zagrożenia o charakterze hybrydowym.

Znaczna liczba wakatów związana jest przede wszystkim z dużą liczbą zwalnianych żołnierzy, którzy podjęli decyzję o przejściu na zaopatrzenie emerytalne. Proponowane rozwiązanie ma na celu wdrożenie odpowiednich motywacyjnych rozwiązań finansowych zachęcających żołnierzy o wieloletnim stażu do pozostania w służbie pomimo uzyskania możliwości przejścia na emeryturę i pobierania świadczeń emerytalnych. Polega ono na wprowadzeniu świadczenia motywacyjnego dla żołnierzy posiadających wysługę powyżej 25 lat, jednakże nie więcej niż 28 lat i 6 miesięcy w miesięcznej kwocie 1500 zł oraz dla żołnierzy posiadających wysługę powyżej 28 lat i 6 miesięcy w kwocie miesięcznej 2500 zł. Z uwagi na zaliczenie do katalogu należności pieniężnych nie stanowi ono składnika uposażenia lub dodatku do uposażenia i tym samym nie będzie stanowił podstawy wymiaru emerytury. Świadczenie motywacyjne nie będzie wliczane również do podstawy obliczania nagrody jubileuszowej i odprawy w związku ze zwolnieniem ze służby.

Mając na uwadze cele i zadania proponowanego rozwiązania, wypłaty przyznanego żołnierzom świadczenia będą dokonywane do 10 dnia następnego miesiąca począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym żołnierz spełnił warunki do jego przyznania.

W projekcie przyjęto, że decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia motywacyjnego wydawał będzie na zasadach ogólnych właściwy organ, po osiągnięciu przez żołnierza określonego stażu służby (25 lat lub 28 lat i 6 miesięcy). Decyzja o odmowie przyznania świadczenia motywacyjnego będzie wydawana w przypadku zaistnienia jednej z niżej wymienionych przesłanek negatywnych, określających, że świadczenia nie przyznaje się żołnierzowi:

- 1) który w ostatniej opinii służbowej otrzymał ocenę ogólną niższą niż dobra;

- 2) przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o odpowiedzialności zawodowej do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania;
- 3) ukaranemu karą dyscyplinarną - do czasu jej zatarcia;
- 4) skazanemu wyrokiem sądu lub w stosunku do którego postępowanie karne zostało warunkowo umorzone - przez okres jednego roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

W sytuacji gdy przytoczone okoliczności wystąpią już po przyznaniu świadczenia, wstrzymuje się jego wypłatę. Jednocześnie mając na względzie motywacyjny charakter świadczenia, przyjęto, że nie będzie ono wypłacane za okres nieświadczenia służby z innych przyczyn niż korzystanie z urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego oraz czasu wolnego od służby udzielonego w zamian za czas służby przekraczający normę, tj. w okresie:

- 1) korzystania z urlopu bezpłatnego;
- 2) przerw w wykonywaniu obowiązków służbowych (samowolne opuszczenie miejsca pełnienia służby lub pozostawanie poza nim albo odmowa pełnienia służby bądź wykonania obowiązku wynikającego z tej służby);
- 3) zawieszenia w czynnościach służbowych albo tymczasowego aresztowania;
- 4) zwolnienia z zajęć służbowych, we wskazanych w ustawie przypadkach;
- 5) innej nieobecności trwającej co najmniej 1 miesiąc.

Zaproponowane rozwiązanie ma na celu zatrzymanie doświadczonych żołnierzy o wysłudze co najmniej 25 lat jak najdłużej w służbie. Obecnie znaczna część żołnierzy wypowiada stosunek służbowy po 25 latach służby. Zakłada się, że po wprowadzeniu świadczenia staż służby powinien zostać wydłużony. Należy zauważyć, że obecnie żołnierze po 25 latach służby i osiągnięciu najwyższego możliwego stanowiska i stopnia służbowego w wieku ok. 50 lat w zasadzie nie mają istotnych motywacji finansowych do dalszego pełnienia służby. Żołnierze ci mogliby nadal pełnić służbę jeszcze przez dłuższy czas np. 5–10 lat.

Ponadto proponowane rozwiązanie pozwoli również na poprawę poziomu procesów szkolenia żołnierzy. Zatrzymani w dalszej służbie żołnierze z dużym stażem, wiedzą i doświadczeniem praktycznym będą niezwykle przydatni, a wręcz niezbędni w tych procesach, a praktyczne przekazywanie posiadanej przez nich wiedzy i umiejętności młodszym żołnierzom będzie niezwykle przydatne w realizacji zadań służbowych.

W projekcie zaproponowano również zmiany w ustawie z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych, których celem jest zmniejszenie liczby składanych wypowiedzeń stosunku służbowego przez żołnierzy zawodowych. W art. 47 określony nowy sposób naliczania odprawy mieszkaniowej w zależności od lat pełnionej służby wojskowej z jednoczesnym zwiększeniem maksymalnej wysokości odprawy mieszkaniowej z 80% do

100% wartości przysługującego żołnierzowi lokalu Ponadto w art. 23 tej ustawy wprowadzono zmianę, w wyniku której uzależniono uprawnienie do otrzymania odprawy mieszkaniowej od czasu służby w przypadku żołnierzy powołanych do czynnej służby wojskowej po okresie służby w Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego lub Urzędu Ochrony Państwa. Proponuje się w przypadku tych żołnierzy uzależnić ich uprawnienie do odprawy mieszkaniowej od 10 letniej wysługi czynnej służby wojskowej. Powyższe skutkować będzie ograniczeniem przypadków rezygnacji z dalszego pełnienia służby wojskowej krótkim (2-3-letnim) okresie jej pełnienia.

Służba w rezerwie

Projekt zakłada również podział służby w rezerwie na tzw. aktywną i pasywną rezerwę. Aktywną rezerwę tworzyć będą osoby, które zgłosiły chęć pełnienia służby w rezerwie aktywnej, złożyły przysięgę wojskową i nie pełnią czynnej służby wojskowej oraz nie ukończyły 55 roku życia albo w przypadku osób posiadających stopień podoficerski lub oficerski –60 roku życia. Natomiast rezerwę pasywną tworzą osoby, które mają uregulowany stosunek do służby wojskowej, nie pełnią czynnej służby wojskowej, nie podlegają militaryzacji i nie pełnią służby w aktywnej rezerwie oraz nie ukończyły 55 roku życia albo w przypadku osób posiadających stopień podoficerski lub oficerski –60 roku życia.

Służba w rezerwie aktywnej pełniona jest na podstawie powołania na czas nieokreślony. Służba ta jest pełniona w jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych na etatach przewidzianych dla tej służby. Ponadto żołnierz aktywnej rezerwy może być kierowany do pełnienia służby na stanowiska w Polskich Kontyngentach Wojskowych na swój wniosek. Żołnierz ten może pełnić służbę w Polskich Kontyngentach Wojskowych na stanowiskach przewidzianych dla żołnierzy zawodowych. Służbę wojskową w rezerwie aktywnej pełni się raz na kwartał jednorazowo przez co najmniej 2 dni w czasie wolnym od pracy oraz jednorazowo przez 14 dni co najmniej raz na 3 lata. Służba wojskowa w rezerwie aktywnej może być pełniona również w trybie natychmiastowego stawiennictwa. Służbę wojskową w rezerwie aktywnej żołnierz pełni w określonych przez dowódcę jednostki wojskowej dniach służby albo może ją pełnić również w inne dni, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych, po uzgodnieniu z tym żołnierzem lub na jego wniosek, oraz w dni, w których został wezwany do natychmiastowego stawiennictwa. Żołnierz aktywnej rezerwy, może być powołany do zawodowej służby wojskowej jeżeli pełnił służbę w rezerwie aktywnej przez okres co najmniej 3 lat i uzyskał pozytywną opinię służbową. W pierwszym dniu pełnienia

służby w aktywnej rezerwie dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę, wyznacza go na stanowisko służbowe i nadaje mu przydział mobilizacyjny.

Pełnienie służby w pasywnej rezerwie przez żołnierzy polega na odbywaniu ćwiczeń wojskowych oraz może polegać na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, w akcjach poszukiwawczych oraz ratowaniu życia ludzkiego. Minister Obrony Narodowej może określić, w drodze rozporządzenia, okres trwania ćwiczeń wojskowych oraz ich rodzaj, termin rozpoczęcia i zakończenia poszczególnych rodzajów ćwiczeń, sposób powoływania na te ćwiczenia, kategorie osób powoływanych na ćwiczenia. Na ćwiczenia wojskowe nie powołuje się osób, które są wyłączone od obowiązku pełnienia służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny i:

- 1) prowadzą własną kampanię wyborczą w przypadku kandydowania do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Parlamentu Europejskiego lub organów samorządu terytorialnego – w czasie jej trwania;
- 2) zostały wybrane na posła, w tym do Parlamentu Europejskiego, albo senatora – w czasie trwania kadencji;
- 3) pełnią funkcję organów jednostek samorządu terytorialnego albo sprawują mandat radnego;
- 4) osób zajmujących kierownicze stanowiska w urzędach administracji rządowej;
- 5) zostały przeznaczone do odbycia służby zastępczej lub odbyły tę służbę;
- 6) pełnią służbę w obronie cywilnej.

Ćwiczenia wojskowe mogą być odbywane jako:

- 1) jednodniowe;
- 2) krótkotrwałe – trwające nieprzerwanie do 30 dni;
- 3) długotrwałe – trwające nieprzerwanie do 90 dni;
- 4) rotacyjne – trwające łącznie do 30 dni i odbywane z przerwami w określonych dniach w ciągu danego roku kalendarzowego.

Żołnierze pasywnej rezerwy odbywają ćwiczenia wojskowe w jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych albo jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych oraz w innych podmiotach wskazanych przez Ministra Obrony Narodowej. Czas trwania ćwiczeń wojskowych w odniesieniu do żołnierza pasywnej rezerwy nie może przekraczać łącznie 90 dni w ciągu roku, przy czym żołnierz może odbywać ćwiczenia wojskowe trwające do 24 godzin nie więcej niż 3 razy w roku, a pozostałe ćwiczenia raz w roku, przy czym zasady tej nie stosuje się do działań związanych z udziałem w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjami poszukiwawczymi oraz ratowania życia ludzkiego.

Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, oraz członkowie zakonów mogą być powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych tylko w celu przeszkolenia do pełnienia funkcji kapelana wojskowego, za zgodą właściwego przełożonego kościelnego.

W zakresie uprawnień i obowiązków żołnierzy, uregulowanych w dziale IX projektu „Uprawnienia i obowiązki służbowe żołnierzy”, należy wskazać, że co do zasady są one tożsame z obecnie obowiązującymi regulacjami, przy czym w zakresie uprawnień żołnierzy innych niż żołnierze zawodowi dokonano modyfikacji przepisów dostosowując je do projektowanych regulacji. W zakresie dotyczącym uposażeń żołnierzy, odpowiedzialności majątkowej oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej, są one tożsame z obecnie obowiązującymi zasadami.

Służba wojskowa w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny

Regulacje dotyczące służby w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny nie uległy większej zmianie i co do zasady powielają dotychczasowe rozwiązania. W projekcie niniejszej ustawy zawarto jednakże wszystkie regulacje w omawianym zakresie, które dotychczas znajdowały się w dwóch odrębnych ustawach, tj. w *ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* i dotyczyły żołnierzy rezerwy oraz w *ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* i dotyczyły służby żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych.

Nowością w ramach przepisów w omawianym zakresie są uprawnienia przyznane pracownikom resortu obrony narodowej, którym został nadany pracowniczy przydział mobilizacyjny. Osobom takim będą mogły być przyznane świadczenia socjalno-bytowe w postaci pomocy finansowej i rzeczowej na zakup lub dofinansowanie usług związanych z wypoczynkiem albo rehabilitacją pracownika resortu obrony narodowej lub członków jego rodziny, a ich wysokość będzie uzależniona od wysokości dochodu uzyskiwanego przez pracownika w przeliczeniu na członka rodziny. Ponadto pracownikom tym będzie przysługiwał dodatek za przydział mobilizacyjny. Projektowane rozwiązanie ma na celu promowanie tych pracowników, na których został nałożony obowiązek, który będzie realizowany w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

W ramach omawianej grupy przepisów dokonano również zmiany terminologii w zakresie instytucji „reklamowania od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej, pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny”, którą w projekcie określono jako „wyłączenie od obowiązku pełnienia służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny”.

Inne formy spełniania obowiązku obrony

W projekcie zawarto zagadnienia dotyczące odbywania służby zastępczej, regulowane dotychczas w *ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej* (Dz. U. z 2018 r. poz. 885) oraz uregulowano kwestie związane ze służbą w formacjach uzbrojonych, procesem militaryzacji w państwie oraz świadczeniami na rzecz obrony które stanowią w istocie powtórzenie obecnie istniejących regulacji prawnych zawartych w *ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*.

W projekcie ustawy dokonano konsolidacji problematyki militaryzacji, zwiększono ich czytelność i użyteczność oraz uproszczono i ograniczono liczbę wytwarzanych aktów prawnych rangi rozporządzenia. Projektowana ustawa kompleksowo reguluje zarówno sposób przygotowania do militaryzacji oraz właściwość organów w tym zakresie, jak i procedury praktycznego zastosowania tego narzędzia w przypadku wystąpienia określonych ustawowo przesłanek. Na bazie dotychczasowych doświadczeń wynikających z prowadzonych przygotowań do militaryzacji dostosowano zasady i formę wykorzystywania narzędzia jakim jest militaryzacja do realnych potrzeb administracji publicznej.

Projekt ustawy zawiera spójną i przejrzystą definicję militaryzacji, zgodnie z którą militaryzacja w szczególności jest narzędziem w wymiarze organizacyjno-formalnym przedsięwzięć określonych w planach operacyjnych organów administracji publicznej. Projekt reguluje i standaryzuje kwestie dotyczące formowania jednostek organizacyjnych przewidzianych do militaryzacji i jednostek już zmilitaryzowanych oraz służby w tych jednostkach.

Kluczową kwestią wymagającą unormowania jest unifikacja trybu wnioskowania w sprawie militaryzacji, usprawnienie procesu przygotowań do militaryzacji oraz jego konsolidacja w gestii jednego podmiotu, a także optymalizacja aktów wykonawczych normujących obszar militaryzacji.

Istota zaproponowanych zmian skupia się na uproszczeniu trybu wnioskowania w sprawie objęcia jednostki militaryzacją lub odstąpienia od niej oraz skróceniu okresu przygotowań do militaryzacji, o co w ramach kontroli planowania obronnego wnioskowała Najwyższa Izba Kontroli.

Mając na uwadze powyższe przyjęto, iż jednostki przewidziane do militaryzacji będą ustalane – nie jak dotychczas przez Radę Ministrów – a Ministra Obrony Narodowej na podstawie wniosków właściwych organów. Wnioski podlegać będą analizie pod względem ich zgodności z zadaniami obronnymi nałożonymi na wnioskodawcę. Przyjęte rozwiązanie pozwoli na przyspieszenie i usprawnienie procesu wnioskowania w sprawie.

Dodatkowo w projekcie ustawy dookreślony został status osób, którym nadano przydział organizacyjno-mobilizacyjny, co pozwoli na wyeliminowanie swobodnej

interpretacji i uznaniowości w stosowaniu prawa w tym zakresie. Wprowadzono również normę wskazującą, iż w razie ogłoszenia mobilizacji i czasie wojny osoby, którym nadano przydział organizacyjno-mobilizacyjny nie podlegają obowiązkowi pełnienia czynnej służby wojskowej, co ma istotne znaczenie dla efektywności zastosowania tego narzędzia w praktyce. Dostosowano także określone przesłanki dotyczące służby w jednostce zmilitaryzowanej oraz używaną terminologię do innych norm prawa powszechnie obowiązującego regulujących stosunek służbowy. Z uwagi na unormowanie procesu szkolenia obronnego w odrębnych przepisach, w projekcie ustawy zrezygnowano z określania regulacji dotyczących szkolenia i ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji.

Przepisy projektu ustawy przewidują upoważnienia do wydania dwóch rozporządzeń wykonawczych normujących szczegółowe kwestie organizacyjno-kontrolne oraz materię związaną z nadawaniem i znoszeniem przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych.

Udzielanie zgody na służbę w obcym wojsku

Podstawową zmianą przewidzianą w projekcie w zakresie przepisów dotyczących udzielania zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej jest wskazanie Ministra Obrony Narodowej, jako jedyne organu właściwego do udzielania takiej zgody.

W aktualnie obowiązujących przepisach Minister Obrony Narodowej posiada takie uprawnienia wyłącznie w odniesieniu do zgody udzielanej byłym żołnierzom zawodowym, natomiast w stosunku do pozostałych osób zgody takiej udziela minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Ministra Obrony Narodowej.

Skupienie uprawnień w omawianym zakresie w jednym organie wydaje się być rozwiązaniem racjonalnym, ponieważ to właśnie Minister Obrony Narodowej jest organem odpowiedzialnym za sprawowanie ogólnego kierownictwa w sprawach wykonywania obowiązku obrony Ojczyzny.

Programowanie i finansowanie rozwoju Sił Zbrojnych

W projekcie zawarto również zagadnienia regulowane dotychczas w *ustawie z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1453 i 2020), zwiększając dodatkowo finansowanie potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z sytuacją geopolityczną wokół Polski istotnego znaczenia nabiera intensyfikacja procesu rozbudowy potencjału obronnego kraju, w tym procesu modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz zwiększenie stanu osobowego żołnierzy. Powyższe działania wymagają zwiększenia wysiłku finansowego Polski w zakresie zabezpieczenia potrzeb obronnych.

Zwiększenie wysiłku finansowego państwa projektuje się w szczególności poprzez dwa zasadnicze źródła:

- 1) wzrost wydatków z budżetu państwa poprzez zwiększenie dynamiki przyrostu wskaźnika udziału wydatków obronnych w PKB i osiągnięcia już w roku 2026 wskaźnika w wysokości 2,5% (w aktualnym stanie prawnym parametr ten miał być osiągnięty dopiero od 2030 r.);
- 2) utworzenie nowego źródła finansowania programu – Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych – w którym zostaną istotnie rozszerzone źródła przychodów nowego Funduszu i jednocześnie utrzymane dotychczasowe przychody aktualnego funduszu celowego.

Wprowadzone zostaną również mechanizmy zapewniające większą elastyczność w zakresie realizacji wydatków obronnych, jak również optymalizacji podlegać będą pozostałe parametry determinujące strukturę wewnętrzną budżetu MON – uwzględniające również postulaty i wnioski zgłaszane przez Najwyższą Izbę Kontroli.

Tym samym stworzone zostaną warunki do elastycznego alokowania zasobów finansowych i osobowych adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb obronnych.

Dodatkowo proponuje się wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą pozyskiwanie sprzętu wojskowego (w tym także w ramach realizacji umowy międzynarodowej) będzie mogło mieć formę leasingu. W takim przypadku przyjmuje się, na potrzeby wszelkich procedur lub postępowań, niezbędnych do prawidłowego użytkowania tego sprzętu, że sprzęt ten jest własnością Sił Zbrojnych. Regulacja ma na celu wzmocnienie przemysłowego potencjału obronnego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz jak najbardziej optymalne zabezpieczenie potrzeb Sił Zbrojnych.

Organizowanie zadań realizowanych przez przedsiębiorców na rzecz Sił Zbrojnych

Dotychczasowa ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. *o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1669), pomimo przeprowadzonych kilku aktualizacji, nie jest w stanie sprostać zarówno współczesnym wyzwaniom politycznym, militarnym i ekonomicznym, jak również oczekiwaniom umożliwiającym systemowe nakładanie zadań na rzecz obronności państwa, sprawowanie nadzoru nad ich wykonaniem, a także motywujących przedsiębiorców do ich realizacji.

Jednocześnie § 9 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. *w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1911) tworzy lukę prawną, stanowiąc, że zasady i tryb opracowania programu mobilizacji gospodarki „określają odrębne przepisy”. Aktualnie lukę

tę wypełnia „Metodyka opracowania programu mobilizacji gospodarki”, opracowana przez Ministerstwo Obrony Narodowej i przyjęta przez wszystkie pozostałe podmioty uczestniczące w tym procesie. Zastosowane rozwiązanie zapewniało przebieg procesu opracowywania programu mobilizacji gospodarki (PMG). Jednakże Ministerstwo Obrony Narodowej dostrzegło konieczność rezygnacji z dotychczasowego kształtu PMG oraz sposobu jego finansowania.

Zasadniczym celem projektowanej ustawy w powyższym zakresie jest zatem zmiana dotychczas obowiązujących przepisów z obszaru organizacji zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców, w tym o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym oraz obszaru programu mobilizacji gospodarki, w zakresie jego opracowania, finansowania i właściwości organów administracji rządowej w tym obszarze – w szczególności:

- likwidacja programu mobilizacji gospodarki w obowiązującym kształcie poprzez wyłączenie Ministerstwa Obrony Narodowej z jego opracowania oraz uczestnictwa,
- likwidacja „wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym”,
- likwidacja pojęcia Organu organizującego i nadzorującego wykonywanie zadań na rzecz obronności państwa,
- zmiana zasad nakładania na przedsiębiorcę zadań na rzecz obronności państwa.

Podjęte w 2016 r. prace nad kompleksowym uaktualnieniem przepisów ustawy o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców wskazały, że ze względu na ilość i zakres proponowanych zmian – niezbędne jest opracowanie nowego projektu dokumentu, regulującego wszystkie aspekty związane z obszarem organizowania zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (nad którym prace ostatecznie nie zostały zakończone). Ze względu na znaczenie poruszanej tematyki Ministerstwo Obrony Narodowej dostrzegło konieczność wyłączenia się z całości problematyki i stworzenia oddzielnego systemu zabezpieczenia wyłącznie dla Sił Zbrojnych.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców, Minister Obrony Narodowej, w uzgodnieniu z właściwymi ministrami i kierownikami urzędów centralnych, koordynował przygotowanie programu. Faktyczna realizacja powyższego zadania sprowadzała się jedynie do opracowania przez Ministerstwo Obrony Narodowej dokumentu jakim jest Program Mobilizacji Gospodarki w państwie, a także do nakładania przez uprawnione organy w czasie pokoju na przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym zadań wynikających z

PMG, dotyczących dostaw i remontów sprzętu wojskowego oraz dostaw środków bojowych. Powyższe zadania były nakładane na przedsiębiorców w drodze decyzji administracyjnej odpowiednio przez Ministra Obrony Narodowej oraz ministrów właściwych do spraw gospodarki oraz gospodarki morskiej.

Projekt ustawy przewiduje możliwość nakładania zadań na rzecz obronności na każdego przedsiębiorcę przez Ministra Obrony Narodowej na podstawie decyzji administracyjnej dotyczącej wykonania produkcji, napraw lub świadczenia usług na rzecz obronności państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny oraz utrzymywania w stanie stałej gotowości obronnej państwa mocy produkcyjnych, naprawczych lub usługowych niezbędnych do realizacji zadań ujętych w Planie zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych realizowanych przez przedsiębiorców. Wykonywanie tych zadań natomiast nastąpi na podstawie umowy (określającej m.in. sposób realizacji i finansowania tych zadań w czasie stałej gotowości obronnej państwa, przy czym wszelkie prace związane z prowadzeniem przygotowań do realizacji tych zadań, mające charakter planistyczny, będą finansowane ze środków własnych przedsiębiorcy) zawartej z przedsiębiorcą przez organ, który wydał decyzję nakładającą obowiązek ich realizacji.

Zasady finansowania zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (utrzymywanie mocy produkcyjnych, naprawczych lub usługowych niezbędnych do realizacji zadań) określają budżet państwa jako źródło ich zabezpieczenia, w ramach wydatków obronnych. Natomiast koszty realizacji przepisów ustawy, dotyczące wykonywania produkcji, napraw lub świadczenia usług na rzecz obronności państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny zostaną sfinansowane z budżetu państwa, zgodnie z przepisami art. 180 b ustawy z dnia 23 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* (Dz.U. z 2021 r. poz. 305). Przedstawiany projekt przewiduje również możliwość ubiegania się przez przedsiębiorcę, na którego nałożono zadania na rzecz Sił Zbrojnych, o sfinansowanie poniesionych kosztów związanych z uczestnictwem w ćwiczeniach, których celem jest przygotowanie przedsiębiorcy do realizacji zadań na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa.

Prezentowany projekt przewiduje także materialne wsparcie przedsiębiorców w ramach specjalnie utworzonych na ten cel rezerw strategicznych na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub na czas wojny w postaci surowców i materiałów niezbędnych do zabezpieczenia realizacji przez nich zadań na okres co najmniej 1 miesiąca produkcji po jego uruchomieniu. Powyższe surowce i materiały zgromadzone przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych (RARS), przedsiębiorcy będą mogli wykorzystywać również podczas zakłóceń w ich dostawach, w celu realizacji bieżącej produkcji i kontraktów.

Wprowadzony oddzielny dział dotyczący problematyki organizowania zadań realizowanych przez przedsiębiorców na rzecz Sił Zbrojnych RP, który określa zasady opracowania, uruchamiania, funkcjonowania oraz finansowania Planu zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych RP przez przedsiębiorców, jest efektem 15 letnich doświadczeń z funkcjonowania PMG i ograniczeń formalno-prawnych, które go obejmowały i nie pozwalały w pełni wykorzystać możliwości polskiej gospodarki w zakresie realizacji zadań na rzecz obronności.

Ustawa określa także m.in.: katalog zadań realizowanych przez przedsiębiorców na rzecz Sił Zbrojnych, zasady opracowania Planu, kryteria determinujące przyjmowanie podmiotów przemysłu obronnego do grona przedsiębiorców mogących realizować zadania na rzecz obronności, a także reguluje obszar związany z obowiązkami przedsiębiorców wobec Skarbu Państwa z tego tytułu.

Ponadto zastosowane regulacje i przepisy dostosowują polski system prawny w obszarze realizacji tych zadań do zmieniających się potrzeb i możliwości przemysłu w tym zakresie – co będzie miało korzystny wpływ na zwiększenie możliwości zabezpieczenia przez krajowy potencjał przemysłu potrzeb państwa w dziedzinie obronności, w tym zwłaszcza Sił Zbrojnych, na poziomie gwarantującym właściwe ich funkcjonowanie w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

Inne zmiany

Jednym z zobowiązań sojuszniczych Rzeczypospolitej Polskiej, jako członka Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), jest udzielanie wojskom sojuszniczym wsparcia przez państwo-gospodarza w ramach systemu *Host Nation Support* (HNS). Realizacja zadań, wynikających z obowiązków państwa-gospodarza, wymaga przygotowania elementów państwa i jego terytorium do wykorzystania narodowych zasobów obronnych w celu tworzenia krajowego systemu wsparcia wojsk sojuszniczych lub organizacji międzynarodowych, które przebywają, wykonują zadania lub przemieszczają się przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Prawidłowe funkcjonowanie wsparcia przez państwo-gospodarza ma kluczowe znaczenie dla obronności kraju oraz jego wiarygodności jako partnera i gospodarza działań wojskowych. Od tego bowiem w dużej mierze, w razie konfliktu zbrojnego, zależy bezpieczeństwo Polski, jak również pozycja naszego kraju w Sojuszu Północnoatlantyckim.

Projektowana w ustawie nowelizacja ustawy z dnia 23 września 1999 r. *o zasadach pobytu wojsk obcych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasadach ich przemieszczania się przez to terytorium* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2110) nakłada na Radę Ministrów zadanie utrzymania systemu HNS na potrzeby wypełniania zobowiązań

międzynarodowych związanych z udzielaniem cywilnej i wojskowej pomocy, w czasie pokoju, kryzysu i wojny, wojskom sojusznicznym i organizacjom międzynarodowym, które przebywają, wykonują zadania lub przemieszczają się przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej wchodzi w skład systemu HNS jako podsystem militarny, a projektowana zmiana ustawy reguluje zakres działań Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej, Dowódcy Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni, Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych oraz dyrektorów (dowódców, szefów, komendantów) komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, poprzez nałożenie obowiązku realizacji zadań wsparcia przez państwo-gospodarza.

Celem projektowanej zmiany jest uregulowanie organizacji i warunków funkcjonowania systemu HNS w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również umożliwienie pełnego włączenia ogniw pozamilitarnych w realizację zadań HNS. Na Ministra Obrony Narodowej został nałożony na podstawie art. 12 pkt 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 roku *o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1932) obowiązek koordynowania realizacji zadań HNS wynikających z umów międzynarodowych w czasie trwania stanu wojennego. Jednak na czas pokoju i kryzysu tego obowiązku w państwie nie określono żadnym aktem prawnym. Ponadto Minister Obrony Narodowej, który jest zobowiązany do przedstawiania Prezesowi Rady Ministrów informacji o realizacji zadań HNS, nie posiada wystarczających uprawnień do koordynowania zadań pozostających w gestii organów administracji publicznej. Dlatego też przedmiotowa ustawa nadaje Ministrowi Obrony Narodowej uprawnienia do koordynacji zadań HNS w państwie w czasie pokoju, kryzysu i w czasie wojny, a pełnomocnikowi Ministra Obrony Narodowej ds. HNS, kompetencje do koordynacji współpracy między militarnym i niemilitarnym podsystemem HNS. Powołanie pełnomocników do spraw HNS w ministerstwach, urzędach wojewódzkich oraz innych instytucjach pełniących ważną rolę w systemie HNS, a także utworzenie w nich Punktów Kontaktowych HNS, wyposaży Ministra Obrony Narodowej w narzędzia niezbędne do realizacji zadań wynikających z nadanych uprawnień. Powołanie Narodowego Komitetu Koordynacyjnego HNS, w skład którego wchodzić będą pełnomocnicy ministrów i wojewodów ds. HNS, a także przedstawiciele innych instytucji i jednostek organizacyjnych pełniących ważną rolę w systemie HNS, umożliwi prowadzenie analiz i wypracowywanie ocen funkcjonowania systemu HNS w państwie.

Projektowane zapisy określają również zakres wsparcia HNS udzielanego na rzecz wojsk sojusznicznych i organizacji międzynarodowych, zasady jego finansowania oraz rozliczania, a także obszar informacji i danych dotyczących potencjału oraz zasobów przewidywanych do wykorzystania w ramach realizacji zadań HNS.

W projekcie ustawy proponuje się również doprecyzowanie regulacji dotyczącej pełnienia zawodowej służby wojskowej przez funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Funkcjonariusz ww. służb może być na własną prośbę przeniesiony do dalszego pełnienia służby w ramach zawodowej służby wojskowej, jeżeli wykazuje predyspozycje do pełnienia tej służby. Przeniesienie odbywać się będzie za zgodą Ministra Obrony Narodowej oraz ministra nadzorującego daną służbę, z zachowaniem ciągłości służby. Zachowanie ciągłości służby będzie miało wpływ m.in. na przysługujące takiej osobie uprawnienia.

Do okresu służby, od którego uzależnione będzie mianowanie na wyższy stopień wojskowy lub wyznaczenie na wyższe stanowisko służbowe wliczany będzie okres posiadania równorzędnego stopnia służbowego w danej służbie oraz okres zajmowania równorzędnego stanowiska w danej służbie. Osobę taką Minister Obrony Narodowej mianuje na stopień wojskowy równorzędny z posiadany stopniem w odpowiedniej służbie. Wskazanym funkcjonariuszom nie będzie przysługiwać odprawa ani inne należności przewidziane dla funkcjonariuszy odchodzących ze służby.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w *sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych* (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Projekt nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Stosownie do postanowień § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – *Regulamin pracy Rady Ministrów* (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), oraz zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. *o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

*Za zgodność pod względem
prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym*